

Pratarmė

Šis žurnalo numeris sudarytas iš dviejų skyrių: pirmame spausdinami straipsniai vyriškumo tematika, antras skyrius analizuoja socialinę atskirtį. Straipsniuose ne tik pateikiamos naujos retai Lietuvoje tiriamos temos, bet ir išmėginami netikėti teorizavimo bei analizės būdai.

Skyriuje „Vyrų studijos“ aptariamos įkalintų vyrų vyriškumo taktikos ir strategijos, homoseksualių ir biseksualių vyrų prokreaciniai lūkesčiai, vyriškumo ir kontracetinių praktikų santykis. Straipsnyje „Vyriškumo kontravimas Lietuvos pataisos namuose: nuo hipervyriškumo iki vyriško fasado valdymo“ Rūta Petkevičiūtė analizuoja vyriškumo kontravimą trijuose Lietuvos pataisos namuose (Vilniaus, Alytaus ir Pravieniškių pataisos namuose-atvirojoje kolonijoje). 60 pusiau struktūruotų interviu su nuteistaisiais ir jų bylų analizė leidžia išskirti tris – hipervyriško, tradicinio ir „žmogiško“ – vyriškumo formas. Lilija Kublickienė tęsia vyriškumo kriminalinėje subkultūroje temą. Jos straipsnyje analizuojama įkalinimo įstaigose taikomų socialinės reabilitacijos ir resocializacijos priemonių įtaka kriminalinės subkultūros prevencijai.

Paskutiniai du šio skyriaus straipsniai koncentruojasi prie jaunų vyrų vyriškumo, prokreacinių lūkesčių ir kontracetinių praktikų analizės. Straipsnyje „Jaunų homoseksualių ir biseksualių vyrų prokreaciniai lūkesčiai Lietuvoje“ Lina Šumskaitė pateikia tyrimo su 21–30 metų homoseksualiais ir biseksualiais vyrais apie jų prokreacinius lūkesčius rezultatus. Pasak jos, turėti vaikų nėra svarbiausia šiems vyrams, tai veikia politinis pareiškimas nei realus noras. Straipsnyje „Vyriškumas ir kontracetinės praktikos: jaunų vyrų Lietuvoje atvejais“ Vaida Tretjakova aptaria kontracetinių praktikų ir vyriškumo sampratų sankirtas. Autorė teigia, kad skirtingos kontracetinės praktikos veikia kaip norminio vyriškumo įveiksinimo priemonės, kurias lemia vyrų romantinių santykių raida.

Antrame žurnalo skyriuje „Socialinės atskirties tyrimai“ gilinamasi į socialinės atskirties ir ją lemiančių veiksnių ryšį. Straipsnyje „Jaunų bedarbių vyrų vyriškumas, (ne)pripažinimas, socialinė atskirtis“ Artūras Tereškinas analizuoja tai, kaip, viena vertus, buvimas bedarbiu vyru skatina socialinę atskirtį ir izoliaciją, kita vertus, kaip prisirišimas prie normatyvinio vyriškumo veikia jų atskirties mastą ir intensyvumą. Bedarbių vyrų socialinė atskirtis svarstoma siejant ją su platesniais socialinio normatyvumo, galios ir vyriškumo kaip kasdienės praktikos klausimais. Remdamasi 2014 m. atlikta kiekybine Lietuvos suaugusiųjų gyventojų apklausa, vykdyta pagal projektą „Socialinė atskirtis ir dalyvavimas

pokyčių Lietuvoje“ (VP1-3.1-SMM-07-K), straipsnyje „Alkoholio vartojimo priežastys ir būdai Lietuvoje: žalos ir neformalaus drausminimo aspektai“ Ilona Tamutienė identifikuoja lengvabūdiško ir priklausomo alkoholio vartojimo tipus ir analizuoja juos socialinės žalos kontekste.

Straipsnyje „Nematomų sienų apsuptyje: religinių mažumų socialinės atskirties raiška šiuolaikinėje Lietuvoje“ Milda Ališauskienė ir Ingo W. Schröderis teigia, kad religinių mažumų socialinė atskirtis reiškiasi visuose Lietuvos visuomenės gyvenimo lygmenyse, bendruomenės ir jų nariai yra stigmatizuojami ir marginalizuojami, ribojama bendruomenių veikla viešosiose erdvėse. Vylius Leonavičius, aptardamas rizikos konstravimą, pasitelkia valdysenos teoriją. Savo straipsnyje jis parodo, kad rizikos suvokimo ir valdymo svarbos pripažinimas ypač aiškiai atskleidžia konstruktyvistinės rizikos valdysenos teorinės priegios, kuri naudinga ir tiriant socialinę atskirtį, prasmę. Paskutiniame šio skyriaus straipsnyje „Permažstant socialinę atskirtį ir socialinį kentėjimą“ gilinamasi į skurdo, subjektyviai patiriamos gyvenimo kokybės ir socialinės atskirties santykį bei daugialypę deprivacijos prigimtį šiuolaikinėse visuomenėse. Šie klausimai diskutuojami siejant juos su galios, normatyvumo, galimo gyventi gyvenimo ir tapatybių, besiremiančių trauma ir pažeidžiamumu, problemomis. Kartu apibūdinamas sociologijos ir sociologo, tiriančio socialinę atskirtį ir kentėjimą, vaidmuo. Visi antro skyriaus straipsniai parengti pagal mokslinį tyrimą, finansuojamą Europos socialinio fondo lėšomis pagal visuotinės dotacijos priemonę. Projektas „Socialinė atskirtis ir socialinis dalyvavimas pokyčių Lietuvoje“ (Nr. VP1-3.1-SMM-07-K-02-045).

Šį žurnalo numerį užbaigia Zenono Norkaus monografijos „Du nepriklausomybės dvidešimtmečiai. Kapitalizmas, klasės ir demokratija Pirmojoje ir Antrojoje Lietuvos Respublikoje lyginamosios istorinės sociologijos požiūriu“ (2014) recenzija, kurios autorius – Vylius Leonavičius.

Artūras Tereškinas
Vyriausiasis redaktorius